

CURTEA DE CONTURI A ROMÂNIEI

- *Secția de Control Financiar Ulterior -
Divizia V - Auditul performanței și al sistemelor
informaticice;
Combaterea fenomenelor de corupție, fraudă, economie
subterană, spălarea banilor*

RAPORT DE AUDIT

cu privire la performanța fondurilor publice alocate pe Programul național de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică ORIZONT 2000

Curtea de Conturi a României a efectuat în anul 2003, la Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, auditul performanței asupra fondurilor alocate cercetării prin **Programul național de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică ORIZONT 2000**.

Necesitatea acestui audit este aceea de a oferi informații referitoare la modul în care s-au folosit și justificat banii publici, precum și de a evalua rezultatele obținute în raport de resursele utilizate. S-a urmărit:

- **modul de atribuire al temelor de cercetare;**
- **dacă fondurile alocate au fost folosite în scopul realizării temelor respective;**
- **rezultatele obținute.**

Programul ORIZONT 2000 s-a derulat pe parcursul a șapte ani în perioada 1996-2002.

În cadrul acestui audit s-au analizat indicatori referitori la: sumele primite de diferite entități de la Ministerul Educației și Cercetării ca finanțare pentru temele de cercetare; cheltuielile efectuate pentru realizarea temelor (cheltuieli directe și cheltuieli indirecte); număr teme contractate; număr teme finanțate; număr teme finalizate; număr salariați care au participat la realizarea temelor de cercetare; rezultatele obținute.

1. Etapele de realizare a auditului

Obiectivul principal al auditului performanței este de a oferi informații și recomandări referitoare la modul în care entitatea auditată a folosit și justificat banii publici, precum și cu privire la raportul dintre banii alocați și rezultatele obținute.

La realizarea acestui audit s-au avut în vedere obiectivele specifice cuprinse în Programul de control financiar și audit al Curții de Conturi a României pe anul 2003.

Rolul auditorului este de a aprecia activitatea în mod independent și obiectiv, raportându-se la cerințe deja instituite (o practică bună, cote de nivel existente, până în ce moment entitatea auditată operează cu economicitate, eficacitate și eficiență).

Elementele de audit ale performanței prezentate în continuare au ținut seamă de următoarele **obiective specifice**:

- analiza managementului asupra modului de îndeplinire a obiectivelor stabilite prin actele normative;
- analiza economicității, eficienței și eficacității utilizării resurselor umane, materiale și financiare, corespunzător obiectivelor programului verificat;

Tehnicile utilizate au fost: interviurile, chestionarele, observația, examinarea documentelor, analiza deciziilor manageriale, analiza activității desfășurate și a rezultatelor obținute de entitatea auditată.

Documentele și materialele examinate în cursul acțiunii de audit au fost:

- la minister: bugetele de venituri și cheltuieli, regulamente de organizare și funcționare, conturi de execuție, liste cu propuneri de teme, contracte de finanțare a temelor de cercetare, acte adiționale, documente de plată, fișe postcalcul, procese verbale ale Comisiei de avizare a rezultatelor cercetării, alte documente.
- la entități: statutul cadru de organizare și funcționare, contracte de finanțare și acte adiționale la acestea, tematica de cercetare – dezvoltare, situații financiare anuale, fișe postcalcul pentru fiecare temă de cercetare, documente primare justificative pe fiecare temă de cercetare, fișa de autoevaluare a activității de cercetare - dezvoltare, fișa programului, fișa de prezentare a stadiului de realizare a temelor de cercetare cuprinse în obiectivul general, fișa obiectivului general, rapoarte de valorificare, procese verbale ale Comisiei de avizare internă, procese verbale ale Comisiei de avizare a rezultatelor lucrărilor de cercetare - dezvoltare, alte documente;

Colectarea probelor

Auditul performanței privind eficiența fondurilor alocate pentru cercetare științifică din cadrul Programului ORIZONT 2000 a fost efectuat avându-se în vedere o serie de probe de audit care reprezintă informații competente, relevante și rezonabile.

La colectarea probelor de audit s-au avut în vedere următoarele elemente:

- personal angajat și costul temei de cercetare;
- perioada de realizare;
- domeniul de utilizare și aplicare;
- rezultatul obținut;
- locul aplicării;
- efecte posibile de obținut;

Riscurile evaluate de auditori, la nivelul unitatii auditate, sunt legate de lipsa unor informatii anterioare care ar fi trebuit să fie cuprinse în „dosarul permanent” și anume lipsa raportului de evaluare al stadiului de realizare al programului pentru anul 2002, lipsa unei baze de date complete.

S-au apreciat urmatoarele categorii de riscuri:

- risc inerent generat de caracteristicile activității auditate; riscul inerent este considerat un risc mediu și s-a stabilit pe baza chestionarelor la care au raspuns factorii de decizie din cadrul entitatii auditate și a interviurilor, acest risc este apreciat ca fiind de 50%;

- risc de control este considerat de asemenea un risc ridicat, dată fiind lipsa unor rapoarte de audit asupra acestei activități (efectuate de compartimentul de audit propriu, cenzori, sau de auditori externi) și este apreciat ca fiind de 75%.

Echipa de auditori a aplicat metoda de eșantionare nestatistică, aleasă pe baza raționamentului profesional, atenția îndreptându-se către ariile în care probabilitatea de a exista erori materiale este mai mare.

Probele de audit au fost colectate în două moduri:

1. - prin culegere de probe de la Ministerul Educației și Cercetării, Colegiul consultativ, Comisii de specialitate. Aceste probe sunt referitoare la gestionarea programului, selecția temelor, alocarea fondurilor, verificare și control la utilizatorii fondurilor și ai rezultatelor;

2. - prin culegere de probe de la entitățile care au primit finanțare pentru temele de cercetare. Aceste probe sunt referitoare la utilizarea și justificarea fondurilor primite de acestea și a rezultatelor obținute.

Datele și probele de la entități au fost culese de echipa de audit și de Direcțiile de Control Financiar Ulterior județene, pentru perioada 2000-2002.

Eșantionul a cuprins un numar de 30 de entități cu formă de organizare diferită.

Auditul performantei fondurilor utilizate pentru cercetare-dezvoltare prin programul Orizont 2000 a fost efectuat la:

- 11 Institute naționale
- 1 Unitate de învățământ superior
- 4 Instituții publice
- 14 Societăți comerciale

2. Prezentare generală a Programului național de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică ORIZONT 2000

Programul ORIZONT 2000 a fost lansat în anul 1996, prin H.G. nr. 1095/30.12.1995 ca instrument de finanțare a activității de cercetare, bazat pe selecția prin competiție a temelor de cercetare.

Obiectiv: susținerea și dezvoltarea potențialului de cercetare-dezvoltare existent, în vederea dezvoltării cercetării în domenii și direcții de interes general și/sau de importanță strategică pentru economie și societate.

În anul 2000, ca urmare a reactualizării obiectivelor din Planul național de cercetare dezvoltare ORIZONT 2000, prin ordinul Președintelui Agenției Naționale pentru Știință Tehnologie și Inovare nr. 74/2000 au fost definite, obiectivele generale pe comisii de specialitate.

Pentru realizarea acestor obiective s-au format consorții de unități cu activitate de cercetare - dezvoltare coordonate de una dintre unități.

Ca urmare, în sistemul de cercetare - dezvoltare pe Programul ORIZONT 2000 au funcționat în perioada 2000 - 2002 două mecanisme de finanțare a temelor de cercetare astfel:

- finanțarea temelor în continuare, selectate prin competiție în anii anteriori;
- finanțarea prin consorțiu, pe obiective noi prioritare de interes general și relevanță națională.

Programul ORIZONT 2000 încorporează 21 direcții de cercetare - dezvoltare orientate pe domenii tematice și acțiuni suport.

Programul are caracter interdisciplinar și intersectorial.

Structura programului se prezintă astfel:

A: Direcții tematice/Programe/Subprograme/Obiective

- A1 – Comunicații.
- A2 – Tehnologia informației.
- A3 – Componente ale societății informațional-cultural intensive.
- A4 – Transporturi.
- A5 – Agricultură, silvicultură, alimentație.
- A6 – Mediu și tehnologii de mediu.
- A7 – Mutipol tehnologic regional Dunăre – Deltă – Marea Neagră.
- A8 – Prevenire, protecție, reabilitare în situații de pericol cu risc ridicat.
- A9 – Energie.
- A10 – Resurse naturale.
- A11 – Produse și tehnologii industriale.
- A12 – Standarde, măsură și testare.
- A13 – Materiale noi.
- A14 – Biotehnologii.
- A15 – Biomedicină și sănătate.
- A16 – Urbanism, construcții, noi materiale de construcții.
- A17 – Știință de bază.
- A18 – Aeronautica și Spațiu.
- A19 – Științe umaniste, cercetare socială și economică orientată.
- A20 – Dezvoltare zonală.
- A21 – Apărare națională.

B - Acțiuni suport

- B1 – Dotare.
- B2 – Inovare și transfer tehnologic.
- B3 – Cooperare tehnico științifică internațională.
- B4 – Pregătirea și mobilitatea personalului.

Finanțarea temelor s-a facut integral din fonduri publice.

Categorii țintă:

- a) institute naționale de cercetare-dezvoltare;
- b) unități de cercetare-dezvoltare, organizate ca instituții publice în subordinea autorităților administrației publice centrale;
- c) unități sau structuri de cercetare-dezvoltare din cadrul învățământului superior;
- d) unități de cercetare științifică ale Academiei Române, organizate ca instituții publice;
- e) unități de cercetare-dezvoltare ale academiilor de ramură, organizate ca institute naționale de cercetare-dezvoltare sau ca instituții publice;
- f) societăți comerciale de cercetare-dezvoltare, unități sau compartimente din cadrul societăților comerciale sau al regiilor autonome, precum și unități de cercetare-dezvoltare în subordinea regiilor autonome;
- g) muzee și alte unități cu personalitate juridică.

Evaluarea temelor de cercetare și a rezultatelor cercetării se face de Comisiile de experți independenți .

Comisiile de experți independenți sunt numite de comisiile de specialitate ale Colegiului Consultativ pentru cercetare - dezvoltare și inovare.

Colegiului Consultativ are rol consultativ al organului administrației publice de specialitate pentru domeniul cercetare – dezvoltare.

Atribuirea spre execuție a temelor de cercetare - dezvoltare s-a realizat de comisiile de specialitate ale Colegiului Consultativ (Ordonanța Guvernului nr. 25/1995 aprobată prin Legea nr. 51/1996) în baza obiectivelor aprobate prin Ordinul ministrului nr. 1883/1996, și Ordinul nr. 74/2000 privind competiția și/sau atribuirea directă, în limita fondurilor alocate fiecărui domeniu de către Ministerul Educației și Cercetării (Ministerul Cercetării și Tehnologiei, Agenția Națională pentru Știință Tehnologie și Inovare).

Criteriile de selecție a temelor au fost: criteriile generale stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 1096/1995 și criteriile specifice fiecărei comisii stabilite de acestea în funcție de domeniu de activitate.

Valorificarea rezultatelor cercetării trebuie să se facă în interes public.

Puncte slabe:

Criteriile generale nu sunt cumulative, ponderea fiecărui criteriu fiind stabilită de către comisiile de specialitate ale Colegiului Consultativ corespunzător conținutului tematic al programului de cercetare - dezvoltare.

De exemplu nu a fost întotdeauna criteriu eliminatoriu următoarele condiții cumulate:

- capabilitatea unității participante nu a fost întotdeauna criteriu eliminătoriu;
- solicitantul se încadrează în categoriile prevăzute la art. 3 din Ordonanța Guvernului nr. 25/1995 privind reglementarea organizării și finanțării activității de cercetare dezvoltare;
- competență în activitate (rezultate științifice prestigiu în domeniu, personal de specialitate).

Ofertarea și contractarea temelor de cercetare - dezvoltare și inovare

Ministerele coordonatoare de ramuri prezintă propuneri de obiective de cercetare-dezvoltare considerate prioritare.

Unitățile de cercetare - dezvoltare (institute, agenți economici, organizații) prezintă comisiei de specialitate oferte de teme încadrate în obiectivele și direcțiile tematice ale Programului ORIZONT 2000.

Ministerul Educației și Cercetării repatizează și comunică fondurile alocate fiecărei comisii. Comisiile de specialitate selectează temele pe bază competițională sau/și prin atribuire directă în limita fondurilor alocate de către minister.

Ministerul Educației și Cercetării încheie contracte de finanțare a temelor de cercetare - dezvoltare cu entitățile pe baza listelor cu propuneri primite de la comisii

Cererile de oferte ale entităților cu propunerile pentru finanțarea temelor de cercetare sunt prezentate doar la comisiile de specialitate.

Puncte slabe:

- **La Ministerul Educației și Cercetării nu există un registru de evidență a cererilor prin care să se vadă numărul ofertele de teme de cercetare depuse de entități pentru finanțare.** Ca urmare nu se poate face o apreciere asupra numărului de teme propuse de entități pentru finanțare și a numărului de teme refuzate în urma competițiilor de către comisiile de specialitate.

- Mediatizarea competițiilor în vederea selectării temelor de cercetare-dezvoltare și inovare s-a făcut descentralizat, de către comisii de specialitate și nu de către MEC (coordonatorul programului) într-un mod unitar (17 comisii de specialitate în perioada 1995-1997; 22 comisii de specialitate în perioada 1998-1999; 18 comisii de specialitate în perioada 2000-2002).

- Nu toate Comisiile de specialitate au anunțat în presă (Comisiile nr. 9 și 14) sau pe internet (Comisiile nr. 1, 4, 5, 8, 13, 14, 15) deschiderea competițiilor. Ministerul Educației și Cercetării nu a afișat la sediul său anunțuri cu deschiderea competițiilor. Aceste aspecte pun un semn de întrebare asupra transparenței finanțării în sistem competitiv a temelor de cercetare-dezvoltare și procesului de evaluare a ofertelor.

În stabilirea politicilor guvernamentale de cercetare-dezvoltare și inovare în perioada derulării Programului Orizont 2000 nu au fost luate în considerare sondajele de piață și respectiv a mediului social în vederea corelării acestuia cu strategia de dezvoltare socială și economică a țării.

3. Analiza probelor colectate

3.1. Dinamica principalilor indicatori pe Programul ORIZONT 2000

Plățile efectuate pe Programul ORIZONT 2000 au fost în sumă de 4.069 mild. lei, pe ani situația acestora se prezintă astfel:

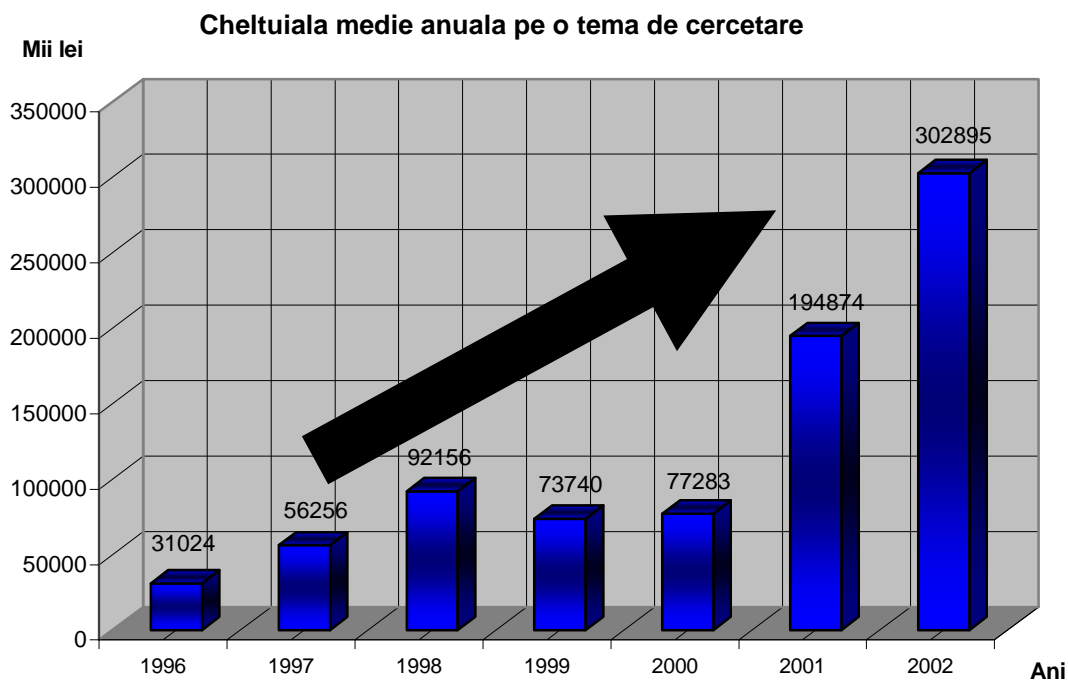
- mii lei -

Anul	Plăți nete			
	Total	%	Cercetare fundamentală	%
1996	344336065	100	37870881	11.00
1997	608181855	100	38270151	6.29
1998	707483537	100	81287604	11.49
1999	572809901	100	55545900	9.70
2000	538120996	100	70459819	13.09
2001	676408705	100	66444516	9.82
2002	621842831	100	39771811	6.40
TOTAL:	4069183890		389650682	

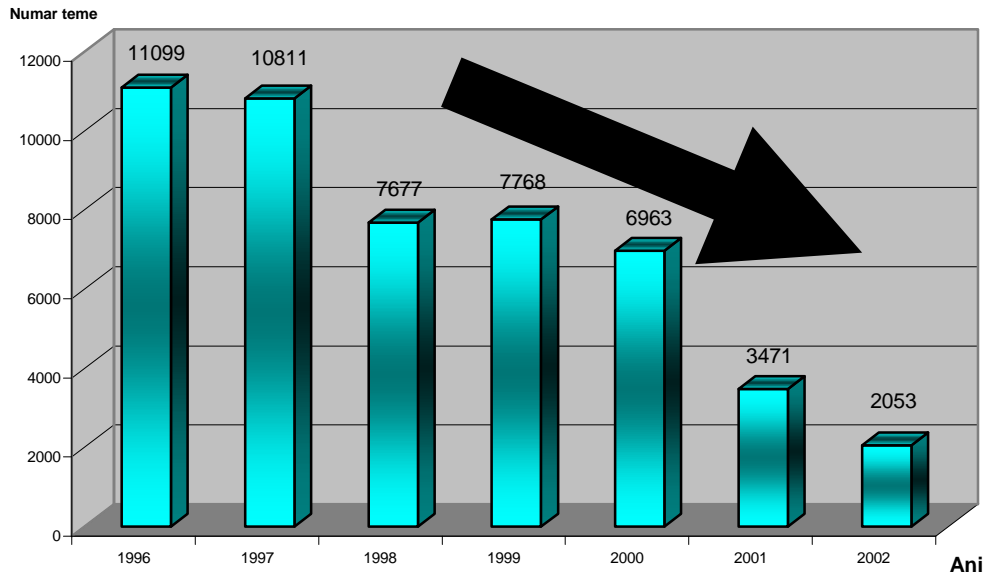
Fondurile alocate pentru cercetarea fundamentală variază între 6,29% și 13,09%.

Cheltuiala medie anuală pentru o temă de cercetare din cadrul Programului național de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică ORIZONT 2000 a crescut în anul 2001 de circa 2,2 ori față de anul 2000 iar în anul 2002 de circa 1,5 ori față de anul 2001.

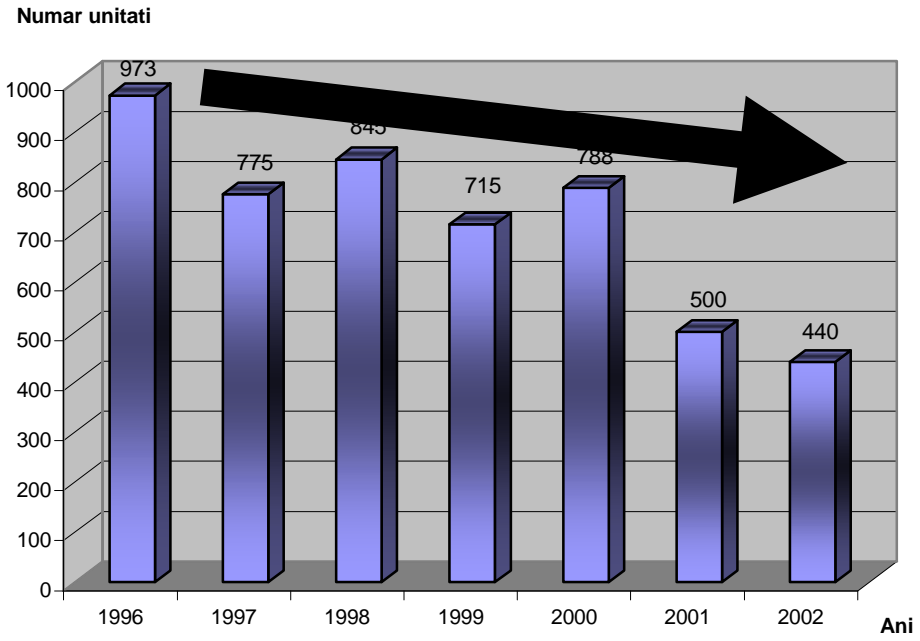
Datele cu privire la cheltuiala medie, număr de teme, număr de unități, număr de personal și plățile nete sunt prezentate în graficele următoare:

Dinamica temelor

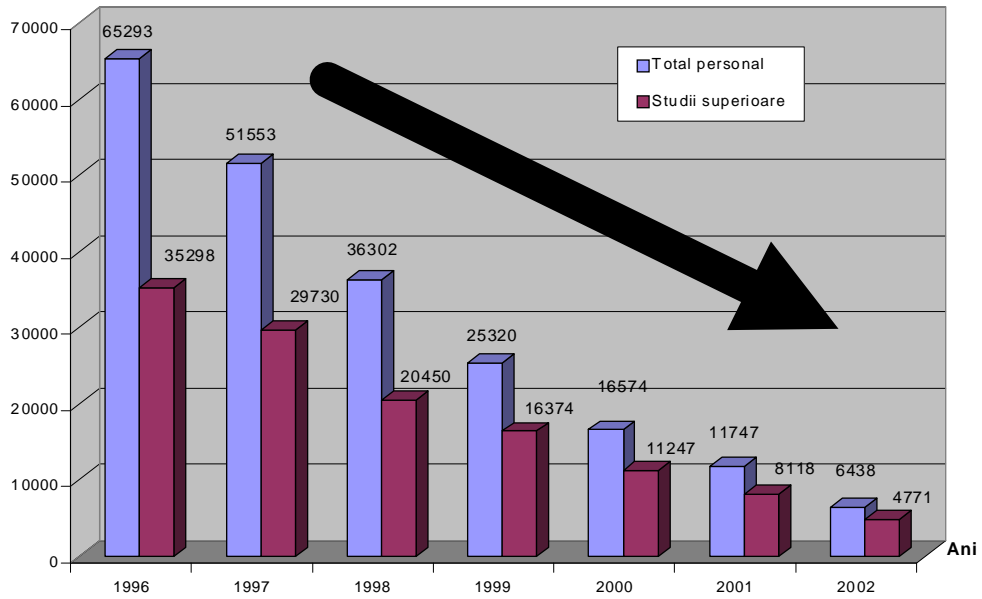

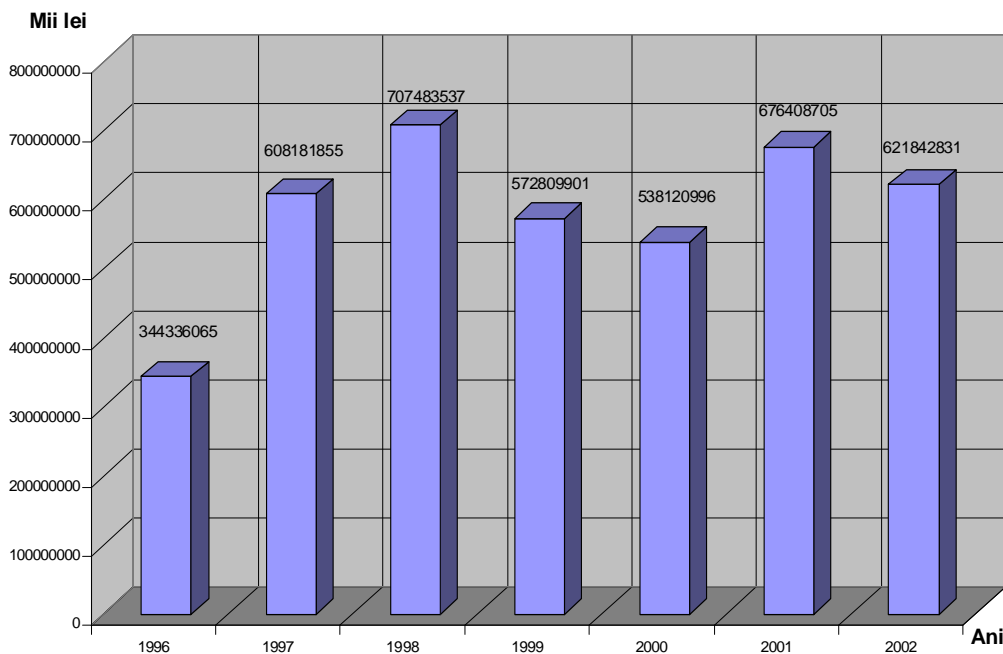
Numar unități

Numar salariati

Numar personal

R

ezultatel

e cercetării obținute la finalizarea celor 49.842 teme de cercetare, derulate in perioada 1996-2002 s-au concretizat în: brevete acordate 1839, prototipuri 4740, proiecte 4648 și tehnologii 4960. Datele sunt preluate din rapoartele comisiilor de specialitate prezentate la minster și pe baza carora s-au realizat rapoartele anuale. Pentru anul 2002 raportul de evaluare a stadiului de realizare a obiectivelor programelor, subprogramelor, temelor și acțiunilor de cercetare-dezvoltare nu era finalizat la 31.08.2003.

Raportul întocmit pentru anul 1996 cuprinde date eronate despre Programul ORIZONT 2000, deoarece sunt date cumulate din anii 1994, 1995 și 1996, or în anii 1994 și 1995 Programul ORIZONT 2000 nu există.

3.2. Dinamica principalilor indicatori pe eșantionul ales din programul Orizont 2000

Eșantionul a reprezentat:

- în anul 2000 - 13,13% din total număr teme;
- 15,70% din fondurile alocate;
- în anul 2001 - 15,87% din total număr teme;
- 17,30% din fondurile alocate;
- în anul 2002 - 15,68% din total număr teme;
- 19,95% din fondurile alocate;

3.2.1 Analiza volumului de activitate

Din bugetul utilizat pentru finanțarea activității de cercetare prin Ministerul Educației și Cercetării (ANSTI) finanțarea Programului ORIZONT 2000 a fost de 113.430.495 mii lei în anul 2000 (79,46%), 232.652.248 mii lei în anul 2001 (46,15%) și 335.816.772 mii lei în anul 2002 (36,96%).

Pe perioada 2000-2002 Programul ORIZONT 2000 a reprezentat aproximativ 50% din totalul sumelor alocate de Ministerul Educației și Cercetării pentru finanțarea cercetării dezvoltării și inovării,

celălalt procent de 50% reprezentând sume repartizate pe alte programe din cadrul Planului Național de Cercetare - Dezvoltare și Inovare, granturi, altele.

3.2.2 Analiza volumului cheltuielilor

Structura cheltuielilor efectuate pentru derularea programului pe esantionul ales se prezinta astfel:

INDICATOR	2000 %	2001 %	2002 %
Ponderea cheltuielilor directe în total ORIZONT 2000 din care:	60,50	60,98	60,77
-ch.materii prime si matriale	5,69	6,40	9,10
-ch.salariati contr.indiv	47,71	46,36	44,26
-ch.salarii colaboratori	4,70	4,80	4,80
-deplasari	1,05	0,89	1,10
-alte ch.	1,53	1,38	1,58
Ponderea cheltuielilor indirecte în total ORIZONT 2000, din care:	39,50	39,82	39,18
- ch.de sectie			
- ch.generale	10,98	10,44	8,21
- ch. cu colaborari persoane juridice	23,98	24,26	22,19
	4,54	5,12	7,90

În ceea ce privește eficiența cheltuielilor s-a observat că în costurile aferente temelor din cadrul Programului ORIZONT 2000 ponderea cheltuielilor directe și indirecte este relativ constantă. Astfel în perioada 2000-2002:

- cheltuielile directe sunt cuprinse între limitele de 60,50 % - 60,98 % în total costuri;
- cheltuielile indirecte sunt cuprinse între 31,28 % - 34,96 % în total costuri;
- cheltuieli colaborări cu diverși agenți economici sunt cuprinse între 4,54% - 7,90 % .

Pe entități cheltuielile indirecte ajung până la 79,4%.

Exemplu:

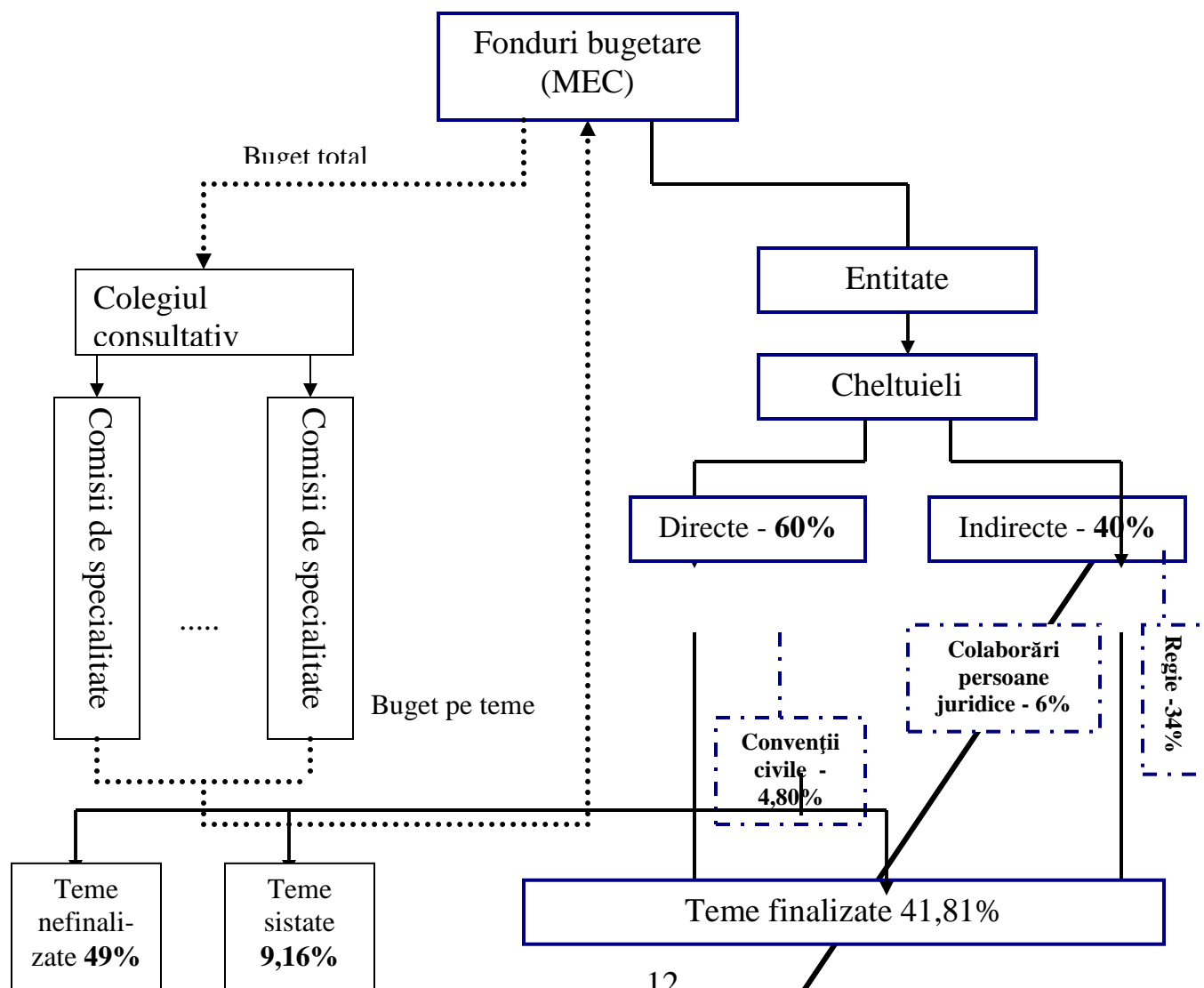
Trofil SA Iasi	79,4% în anul 2000 55,2% în anul 2001 37,3% în anul 2002
Presum Proiect	50,6% în anul 2000 52,8% în anul 2001 57,7% în anul 2002
Incertrans	50,7% în anul 2000 55,4% în anul 2001 50,7% în anul 2002
INCD ICIM	43,0% în anul 2000 49,0% în anul 2001 46,0% în anul 2002
IFT Iasi	61,8% în anul 2000

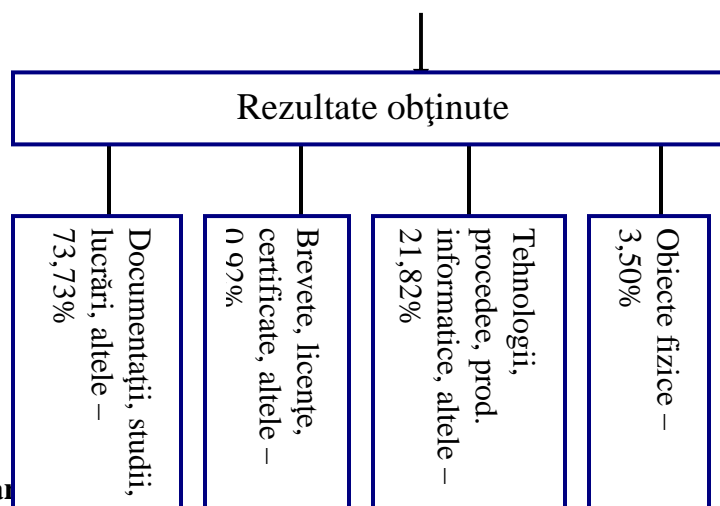
			46,0% în anul 2001
			49,0% în anul 2002
INCD	pentru	Tehnologii	54,6% în anul 2000
Criogenice	si	Izotopice	52,5% în anul 2001
Rm.Valcea			53,0% în anul 2002

Cheltuielile cu colaborări persoane juridice ajung până la 74,22%. Exemplu Mondopuls Grup SRL Pitești.

În cadrul cheltuielilor directe, cheltuielile cu munca vie reprezintă un procent de peste 82%, diferența reprezentând-o materialele utilizate pentru realizarea temelor, pondere specifică activității de cercetare.

Prezentăm mai jos schematic repartizarea bugetului și efectuarea plăților pe categorii de cheltuieli raportat la rezultate:

3.2.3. Analiza temelor de cercetare

Finanțarea temelor de cercetare dezvoltare din cadrul Programului ORIZONT 2000, s-a realizat anual prin încheierea de contracte și acte adiționale între Ministerul Educației și Cercetării și unități executante.

Contractele au avut ca obiect realizarea fazelor de execuție din anul de finanțare fără a se avea în vedere corelarea duratei de realizare a temelor de cercetare cu sursele de finanțare și cu strategia sectorială pe termen mediu și lung. Acest sistem de contractare a creat incertitudine în derularea continuității finanțării fazelor de execuție ale unei teme de cercetare.

O parte din temele de cercetare care au fost contractate și finanțate într-un an nu au mai fost contractate în anul următor.

Valoarea temelor a fost stabilită anual de comisiile de specialitate pe teme în continuare și teme noi, repartizată pe unități executante în limita sumelor alocate de Ministerul Educației și Cercetării.

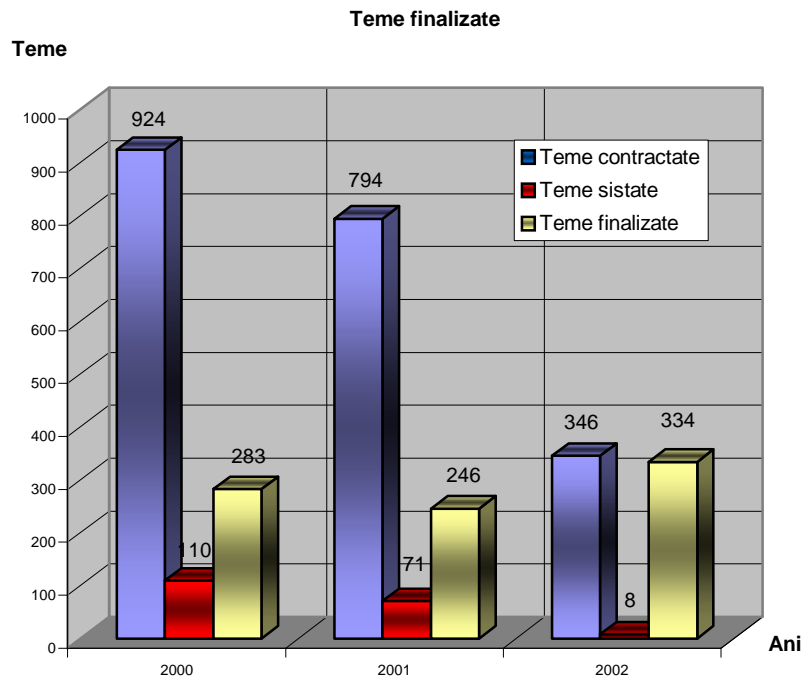
Entitățile din eșantion au avut contractate un număr de 2064 teme, din care un număr de 452 teme noi și un număr de 1609 teme în continuare.

Din cele 2064 teme au fost finalizate numai 863 teme (**41,81%**).

După cum se observă din tabelul de mai jos au fost sistate un număr de 189 teme în condițiile în care au fost contractate 452 teme noi.

Diferența de 1012 teme, respectiv **49%**, nu se știe ce finalitate au.

Indicatori	2000	2001	2002	total	%
teme contractate	924	794	346	2064	100,00
- teme noi	377	28	47	452	21,90
- teme în continuare	547	764	298	1609	77,96
teme sistate	110	71	8	189	9,16
teme finalizate	283	246	334	863	41,81

La minister **nu exista un registru de evidență** care să cuprindă :

- temele sistate sau întrerupte temporar;
- motivul sistării sau întreruperii;
- sumele finanțate până la data întreruperii executării temei;
- stadiul realizării temei la momentul sistării/întreruperii.

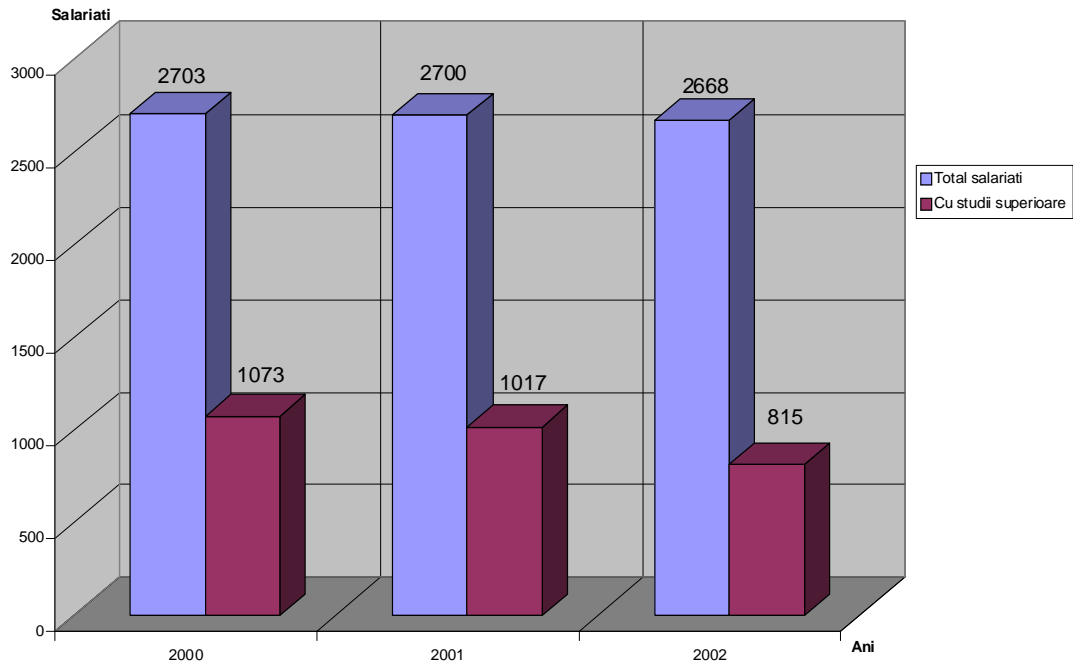
3.2.4. Analiza personalului

La realizarea temelor de cercetare au participat un număr de 8071 salariați, din care numai 2905 salariați au fost cu studii superioare (**35,9%**).

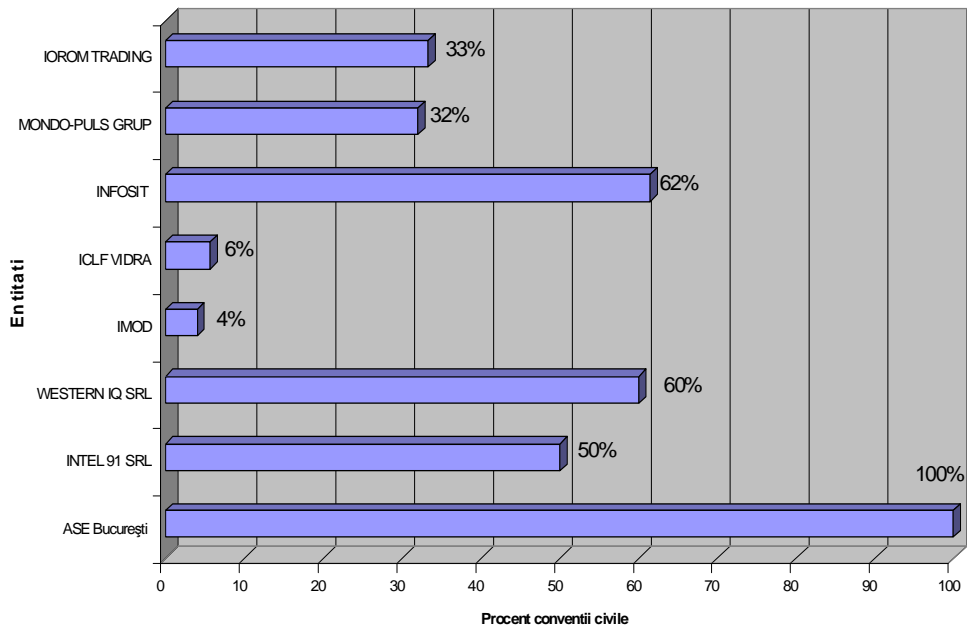
În eșantion este cuprinsă ASE București care participă la realizarea temelor de cercetare cu un număr de 1993 salariați din care 1937 salariați cu studii superioare ceea ce reprezintă 66,6% din totalul salariaților cu studii superioare din eșantion.

Dacă eliminăm din eșantion ASE (care face cercetare fundamentală) se constată că din totalul rămas de 6078 salariați, doar 968 sunt salariați cu studii superioare, ceea ce reprezintă **15%**. Dintre aceștia nu se știe cu exactitate câți salariați au statut de cercetător.

Dinamica salariati studii superioare

Dinamica salariatilor cu conventii civile

Puncte slabe:

- S-a redus numărul total de personal cu studii superioare de specialitate în cercetare;
- Entitățile pierd o mare parte din „know-how” din cauza lipsei de corectitudine în transmiterea experienței dobândite de-a lungul timpului. De exemplu puțini își dau interesul atunci când parăsesc o entitate să lase instrucțiuni scrise, sau dacă o fac, acestea ajung rar la cei pe care i-ar ajuta să se perfecționeze;
- Există suspiciunea că părți din teme să fie preluate pe alte teme de cercetare având în vedere numărul mare de convenții civile încheiate cu colaboratori persoane fizice care au participat la realizarea temelor.

Trebuie, prin urmare, să se capitalizeze „know-how-ul” acumulat în timpul cercetării, stocând informațiile din orice domeniu: tehnic, economic, uman, pentru a putea fi exploatate ulterior prin intermediul mecanismului fondului documentar.

3.2.5. Analiza rezultatelor cercetării

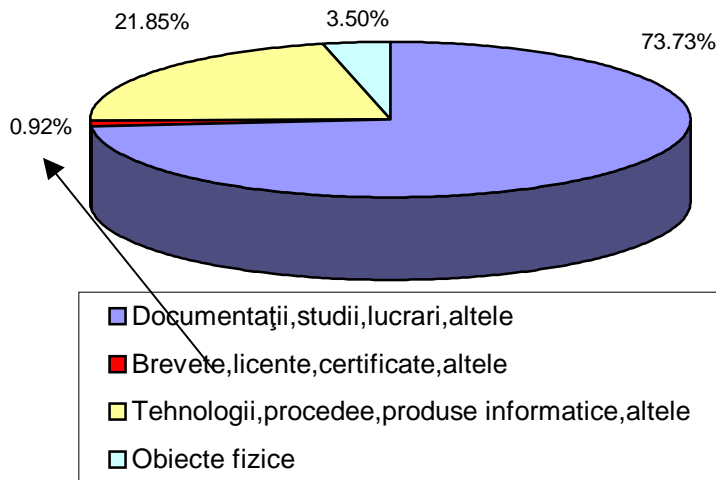
Rezultatele obținute la temele de cercetare - dezvoltare cuprinse în eșantion se prezintă astfel:

Rezultatele cercetării	2000	2001	2002	total
documentații	88	71	63	222
studii	427	259	314	1000
lucrări	228	295	261	784
planuri	5	3	15	23
scheme	19	20	7	46
alte asemenea (nominalizați)	685	591	432	1708
drepturi din brevete de invenție	24	2	8	34
licențe	0	0	2	2
certIFICATE de înregistrare	0	0	0	0
alte asemenea (nominalizați)	6	2	3	11
tehnologii	38	63	49	150
procedee	87	40	30	157
produse informatice	52	45	59	156
rețete	3	1	0	4
formule	21	98	8	127
metode	52	50	50	152
alte asemenea (nominalizați)	149	149	77	375
obiecte fizice realizate	70	60	50	180

Din analiza datelor se observă ca acestea s-au concretizat în:

- documentatii, studii, lucrari, altele, în proporție de 73,73%;
- tehnologii, procedee, produse informatice, altele, în proporție de 21,85%;
- obiecte fizice realizate în proporție de 3,5%.
- brevete, licențe, altele, în proporție de 0,92%;

Analiza rezultatelor cercetarii

Eficacitatea utilizării resurselor alocate se poate aprecia, ca fiind neperformantă pe termen mediu și lung, urmare a nefinalizării domeniului aplicativ, deoarece rezultatele neconcretizate în produse, tehnologii sau servicii (**73,73%**) sunt supuse uzurii morale.

Gradul de îndeplinire al standardelor de performanță implică evaluarea cantitativă a rezultatelor obținute.

Evaluarea cantitativă a rezultatelor obținute nu a fost făcută de Ministerul Educației și Cercetării și nici de comisiile de specialitate.

Prin propunerile de oferte a temelor de cercetare-dezvoltare nu s-au stabilit obiective și indicatori cuantificabili pentru a fi atinși la o dată viitoare care să fie monitorizați pe parcursul derulării contractului de cercetare.

Neefectuându-se o evaluare cantitativă a rezultatelor și neexistând praguri de performanță comparabile între domenii este greu de apreciat o performanță a acestora.

Puncte slabe:

a) La minister:

- **nu exista o bază de date informatizată cu date cumulate** care să cuprindă rezultatele obținute pentru toate temele de cercetare finanțate prin Programul ORIZONT 2000 grupate pe categorii de rezultate conform O.G.58/1997 pentru modificarea O.G. nr.25/1995;

- se găsesc doar liste cu teme finanțate pe comisii de specialitate;
- nu există un registru unic de evidență al rezultatelor cercetării pentru teme finanțate; registrul de evidență al rezultatelor se găsește teoretic la entitatea care realizează cercetarea.

Neexistând o bază de date informatizată cu date cumulate care să cuprindă temele finanțate și rezultatele obținute pe fiecare temă din programul ORIZONT 2000, nu se poate controla și evita finanțarea repetată a unei teme în cadrul acestui program (având în vedere că programul s-a derulat pe o perioadă de șapte ani) sau pe alte programe derulate de Ministerul Educației și Cercetării.

Deși există Direcție de transport tehnologic activitatea acesteia nu se justifică deoarece în realitate transferul tehnologic este inexistent.

b) La entitate:

Conform contractelor, rezultatele cercetării pentru teme atribuite prin competiție rămân la dispoziția entității care face cercetare, iar pentru teme atribuite direct spre execuție, rezultatele cercetării rămân la dispoziția instituțiilor publice care au solicitat realizarea acestor teme de cercetare.

In practică rezultatele cercetării (studii, lucrări) au rămas la „dispoziția” responsabilului temei care a condus cercetarea.

Conform legii rezultatele cercetării trebuie înregistrate în contabilitate la valoarea de 1 leu și în registrul de evidență a rezultatelor cercetării aflat la entitate.

Din verificările efectuate s-a constatat că rezultatele cercetării nu erau înregistrate în evidența contabilă și nici în registrul de evidență a rezultatelor cercetării.

Majoritatea entităților care au primit finanțare pentru teme de cercetare, nu au registru de evidență a rezultatelor cercetării.

Datele înscrise în registrul de evidență al rezultatelor cercetării (acolo unde există) nu au fost verificate de minister.

3.3 Impactul real al rezultatelor cercetării obținute în raport cu impactul dorit

Relația dintre sistemul cercetare-dezvoltare-inovare și economie prezintă distorsiuni generate de cauze diferite printre care: decapitalizarea continuă a agenților economici, înțelegerea îngustă a procesului de transfer tehnologic ca succesiune **cercetare - brevet - investiție - beneficiar**, inexistența unor mecanisme pentru favorizarea interacțiunii cercetării cu întreprinderile mici și mijlocii care ar fi putut să absoarbă rezultate ale cercetării fără a putea însă finanța cercetarea.

Ca urmare, entitățile care au rezultate din cercetare se confruntă cu o receptivitate mică din partea agenților economici în vederea aplicării rezultatelor cercetării, deși acestea sunt competitive, reale și adaptabile condițiilor din țara noastră.

Aceasta se datorează și lipsei de preocupare a Ministerul Educației și Cercetării în ceea ce privește înregistrarea rezultatelor obținute din cercetare, protejarea acestora și mediatizarea lor.

4. Formularea constatărilor pe baza informațiilor colectate

4.1. Referitor la managementul programului

Programul ORIZONT 2000 a fost un program de finanțare în sistem centralizat a temelor de cercetare - dezvoltare, program condus direct de autoritatea de stat în domeniul cercetării (Ministerul Cercetării și Tehnologiei, Agenția Națională pentru Știință Tehnologie și Inovare, Ministerul Educației și Cercetării).

De-a lungul derulării Programului au fost emise peste 40 de Ordine privind organizarea și finanțarea acestuia. Ordinele au fost emise de conducerea succesivă a autorității de stat în domeniul cercetării, respectiv:

- ministrul Cercetării și Tehnologiei în perioada 1995-1998.
- președintele Agenției Naționale pentru Știință Tehnologie și Inovare în perioada 1999-2000.
- ministrul delegat al Ministerului Educației și Cercetării în perioada 2001-2002.

- Metodologia de contractare a temelor de cercetare-dezvoltare și modul de avizare și de decontare a lucrărilor executate în cadrul contractelor a fost modificată în fiecare an.

- Legislația în domeniu a fost complexă și **interpretabilă datorită modificărilor dese ale acesteia.**

Ca exemplu prezentăm în rândurile următoare conținutul Legii nr. 191 din 10 decembrie 1999 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 42/1998 pentru modificarea art. 28 din Ordonanța Guvernului nr. 8/1997 privind stimularea cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării:

„Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42 din 26 noiembrie 1998 pentru modificarea art. 28 din Ordonanța Guvernului nr. 8/1997 privind stimularea cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 460 din 30 noiembrie 1998, cu următoarea modificare:

- Articolul unic va avea următorul cuprins:

"Articol unic. - Alineatele (1) și (2) ale articolului 28 din Ordonanța Guvernului nr. 8/1997 privind stimularea cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 31 ianuarie 1997, aprobată și modificată prin Legea nr. 95/1998, se modifică și vor avea următorul cuprins:

Art. 28

(1) Pentru anii 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 și 2002 prevederile art. 8 alin. (1), art. 9, art. 12 lit. a)-c) și ale art. 14 din Ordonanța Guvernului nr. 25/1995, astfel cum a fost aprobată și modificată prin Legea nr. 51/1996 referitoare la finanțarea, contractarea și valorificarea activității de cercetare-dezvoltare, cuprinsă în Programul național de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică «ORIZONT 2000», aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1095/1995, precum și prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1096/1995 își mențin în continuare valabilitatea.

(2) Pentru anii 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 și 2002 fondurile prevăzute la art. 13 vor fi constituite și vor funcționa experimental."

Notă: Legea 191/1999 face referire la un număr de șapte acte normative aprobate, completate și modificate în perioada 1995-1998.

- Structurile de management din cadrul Ministerului Educației și Cercetării nu au creat un sistem de urmărire cumulată a temelor de cercetare până la finalizare (cu arie de desfășurare multianuală) atât operativă, cât și o evidență contabilă, care să asigure permanent informații cumulate asupra stadiului derulării temelor (fazelor) asupra înmagazinării informațiilor la anumite date de referință (trimestru, semestru, an), cât și a rezultatelor obținute.

- La nivelul ministerului, controlul intern nu a fost exercitat asupra operațiunilor privind derularea temelor, iar auditul intern s-a rezumat la raportul cu privire la certificarea bilanțului pentru activitatea ministerului.

Ministerul decontează cheltuielile efectuate de entități pentru temele de cercetare la nivelul sumelor specificate de entități în fișele postcalcul întocmite și semnate de acestea pe proprie răspundere, deși fișa postcalcul nu este document justificativ de cheltuieli pentru înregistrarea în contabilitate conform Legii nr. 82/1991.

- Nu a existat un circuit al documentelor stabilit care să includă toate structurile implicate (Colegiu Consultativ, Comisii de specialitate, Minister) și un circuit al documentelor între direcțiile Ministerului (MCT, ANSTI, MEC). Lipsa unui circuit al documentelor între direcții a dus la o colaborare slabă, aproape inexistentă între acestea (exemplu DGPS și DGTT).

- La atribuirea direct în execuție a temelor și obiectivelor finanțate nu s-a respectat criteriul general de bază „existența unui singur potențial executant de specialitate capabil să rezolve lucrarea în condițiile solicitate,,

S-a constatat că majoritatea temelor finanțate prin atribuire direct în execuție sunt executate de entitatea care a încheiat contractul de finanțare cu MEC împreună **cu alte firme în calitate de colaboratori persoane juridice**. Exemplu:

- MONDOPULS GRUP (73,67% din temele de cercetare a fost executată de alte persoane juridice);
- IOROM TRADING (22,82% din tema de cercetare a fost executată de alte persoane juridice);
- INFOSIT (24,9% din tema de cercetare a fost executată de alte persoane juridice);
- ICI (14,37% din temele de cercetare a fost executată de alte persoane juridice);
- CEFIN (50% din temele de cercetare a fost executată de alte persoane juridice);
- NEMIRA (6,92% din temele de cercetare a fost executată de alte persoane juridice).

Activitatea Ministerului Educației și Cercetării s-a rezumat doar la finanțarea programului și evaluarea anuală făcută pe baza rapoartelor primite de la Comisiile de specialitate, care la rândul lor le întocmesc pe baza rapoartelor primite de la entitățile care au realizat cercetarea.

4.2. Referitor la modul de fundamentare al cheltuielilor

S-a constatat că singurul element de cheltuieli aprofundat efectuat, este cel referitor la salarii din cadrul articolului de calculație „cheltuieli directe”, fiecare fișă antecalcul având prevazute numărul maxim de ore de cercetare acceptat la plată.

La celelalte articole de calculație și elemente primare de cheltuieli, nivelul acestora nu este explicit fundamentat.

Fișele antecalcul conțin „alte cheltuieli directe” și „cheltuieli indirecte,, fără a fi explicitate și limitate în vreun fel.

▪ Din verificarea efectuată la unele entități a documentelor justificative de cheltuieli care au stat la baza întocmirii fișelor postcalcul s-au constatat:

1. La INCD pentru Mașini și Instalații destinate Agriculturii și Industriei Alimentare INMA au fost incluse, în mod nejustificat, în fișa postcalcul cheltuieli reprezentând salarii și obligații aferente salariilor în sumă de 28.558 mii lei, reprezentând plăți efectuate în baza convențiilor de prestări servicii, deși în fișele antecalcul anexa la contract și în actele adiționale încheiate nu au fost prevăzute cheltuieli cu convenții civile;

2. La INCD pentru Fizica Laserilor s-au majorat cheltuielile cu salariile cu suma de 14.970 mii lei, prin înregistrarea nejustificată a unui număr mai mare de ore pe temă;

3. La INCERTRANS nu există documente care să justifice cheltuieli cu salariile în sumă de 70.738 mii lei;

4. Majorarea nelegală a cheltuielilor cu regia de secție și regia generală la:

- INCD pentru Protecția Mediului București cu suma de 47.603 mii lei;
- INCD INMA cu suma de 19.862 mii lei;

5. Studii care nu au fost contractate de INCERTRANS cu Ministerul Educației și Cercetării în sumă de 39.377 mii lei;

6. La INCD pentru Protecția Mediului București nu există documente de achiziție, recepție și dare în consum pentru materii prime și materiale a căror valoare a fost înregistrată în fișa postcalcul cu suma de 52.892 mii lei;

7. INCD pentru Tehnologii Criogenice și Izotopice Vâlcea a inclus în cuantumul cheltuielilor de regie cheltuieli cu dobânzile bancare, nejustificat deoarece creditele bancare au fost angajate și utilizate numai pentru activitatea de producție;

8. Supradimensionarea valorii temelor executate cu cheltuieli care nu se includ în fișa postcalcul și nu se decontează pe teme de cercetare conform art. 6 din contractul de finanțare (tehnica de calcul, programe informatice, piese auto, cheltuieli financiare) la:

- Mondopuls Grup SRL Pitești cu suma de 134.030 mii lei
- INTEL 91 București cu suma de 21.965 mii lei

9. Taxa pe valoarea adăugată aferentă facturilor cu cheltuielile incluse în fișele postcalcul a fost solicitată pentru decontare de două ori:

- de la Ministerul Educației și Cercetării prin includerea TVA în total cheltuieli din fișa postcalcul;

- de la Ministerul de Finanțe prin includerea TVA deductibil în decontul de TVA;

exemplu: - Mondopuls Grup SRL Pitești cu suma de 59.901 mii lei;

- Intel 91 SRL București cu suma de 45.832 mii lei.

10. Cheltuielile din fișele postcalcul, cu excepția cheltuielilor privind salariile directe pentru care s-au întocmit documente primare justificative, s-au stabilit prin **estimare** și nu pe baza de documente

primare justificative pentru cheltuieli directe și pe baza de coeficienți de repartizare pentru cheltuieli indirecte, cum s-a prevăzut prin contractele de finanțare.

La Societatea de Servicii Informatice Suceava din valoarea decontată de **1.022.000 mii lei**, cheltuielile stabilite prin estimare, sunt în sumă de **507.673 mii lei**, din care **55.817 mii lei** cheltuieli directe și **451.856 mii lei** cheltuieli indirecte .

11. In cheltuielile indirecte au fost cuprinse „colaborări persoane juridice” fără definirea și limitarea termenului de colaborare vis-a-vis de tema de cercetare. Consecința acestui fapt a fost că părți importante din execuția temei de cercetare (între 50% și 73,6%) au fost realizate de alte persoane juridice decât cea care a semnat contractul cu ministerul.

Exemplu:

- MONDOPULS GRUP (73,67%)
- IOROM TRADING (22,82%)
- INFOSIT (24,9%),
- ICI (14,37%)
- CEFIN (50%),
- NEMIRA (6,92%).

12. Mondopuls Grup SRL Pitești a inclus în fișele postcalcul cheltuieli cu colaboratori persoane juridice pentru care nu avea documente justificative de cheltuieli (facturi, NIR), la data decontării fazei finale de către Ministerul Educației și Cercetării, în sumă de 3.764.631 mii lei;

Valoarea executării unor teme din ofertele prezentate la competiții și aprobate de comisiile de specialitate pentru finanțare **este supradimensionată, deoarece fișele postcalcul prezintă cheltuieli la nivelul sumelor contractate și nu la nivelul sumelor cheltuielilor efectuate strict pentru realizarea temelor.**

- Referitor la cheltuielile cu colaboratori persoane juridice:

In contractul de finanțare pentru realizarea temelor de cercetare-dezvoltare la articolul 6, lit. b, punctul VI, sunt prevăzute categoriile de cheltuieli care nu se includ în fișa postcalcul și nu se decontează pe tema de cercetare-dezvoltare.

Realitatea datelor înscrise în fișa postcalcul și conformitatea valorii fazelor intermediare cu cele din contract sunt prezentate de entitate la Ministerul Educației și Cercetării pe proprie răspundere.

Având în vedere acest aspect, entitățile trebuiau la rândul lor să cuprindă în conținutul clauzelor contractuale, în situația subcontractării parțiale a temelor de cercetare, a art. 6 din Contractul de finanțare încheiat cu Ministerul Educației și Cercetării. Neexistând aceste prevederi în contractul încheiat între contractant și subcontractant se pune semnul întrebării asupra legalității acestor categorii de cheltuieli.

Totodată, se pune întrebarea dacă aceste entități trebuiau să primească finanțare pentru teme de cercetare atâta timp cât nu aveau capacitatea de a executa cercetare, respectiv nu îndeplineau criteriile generale și specifice ale regulamentelor de organizare și funcționare ale comisiilor de specialitate.

În realitate prin Programul ORIZONT 2000 s-au finanțat mascat diverși agenți economici prin acceptarea la realizarea temelor a colaboratorilor persoane juridice, fără o fundamentare a necesității acestei colaborări .

Au fost finanțate teme de cercetare propuse de entități care au avut pierderi, contrar criteriilor de evaluare stabilit prin H.G.nr 1096/1995.

Exemplu: ICDVV Valea Calugareasca, INCDUP-IPCUP Ploiești.

- Achiziționarea bunurilor materiale utilizate la realizarea temelor de cercetare s-a făcut la unele entități fără oferte de preț conform prevederilor legale privind achizițiile publice.

- Unele entități nu au organizat distinct activitatea de cercetare față de celelalte activități, din punct de vedere al contabilității; nu exista conturi analitice pe fiecare temă de cercetare.

- Entitățile verificate nu au înregistrat în contabilitate rezultatele cercetării la valoarea simbolică de 1 leu, conform reglementărilor legale.

4.3. Referitor la temele de cercetare finanțate

- S-au finanțat programe informatice

Unitatea	Tema
1. INCDD TULCEA	Proiectarea și dezvoltarea sistemului informațional al zonelor umede din România (finanțată în 2000).
2. INCERTRANS SA	- Elaborarea sistemului informatic de asigurare și control a calității asistat de calculator în domeniul infrastructurii rutiere. - Elaborare bancă de date de mediu în domeniul transporturilor în scopul armonizării și integrării europene.
3. INCD INMA	Sistem informatic pentru proiectarea tehnologică și constructivă a echipamentelor tehnice conform practicilor UE.
4. INCD ICIM	Cercetări privind analiza, evidența și stocarea în sistem informatizat a actelor normative naționale și ale UE din domeniul protecției mediului.
5. ICDVV Valea Călugărească	Proiectarea băncii de date în vinificație.
6. INCDD Tulcea	Proiectarea și implementarea aplicațiilor GIS pentru managementul RBDD.
7. INCDM „Grigore Antipa” Constanța.	Realizarea bazei de date privind mediul marin în accesare ierarhică directă (în rețea) și structura adaptivă la sistemul GIS.
8. Societatea de Servicii Informatice Suceava	- Cercetări privind asistarea și evaluarea achizițiilor de prevenire protecție și reabilitare a zonei inundabile a bazinului Prut, utilizând tehnologii informatice (începute în anul 2000), utilizarea cadastrului general și a cadastrului de specialitate în România și Republica Moldova. - Cercetări privind utilizarea tehnologiilor informatice în evaluarea și promovarea potențialului turistic zonal.
9. ASR	Analiza experimentelor pentru programe de tip PRODEX.

10. NEMIRA

Bază de date și forum ON LINE ca sistem de contactare și colaborare cu comunitatea cercetătorilor și universitarilor români aflați peste hotare.

- **S-au finanțat teme asemănătoare la entități diferite:**

ICIM

Cercetări complexe privind condițiile de mediu în Spațiul Argeș – Dâmbovița – Ialomița, modelarea matematică a proceselor hidrodinamice, hidrochimice și hidrobiologice, din albiile râurilor și din lacuri de acumulare (temă finalizată în 2000);

Zonarea suprafețelor județelor Prahova și Argeș din punct de vedere al coeficientului de risc (alunecări de teren, accidente hidroinundații - temă finalizată în 2000).

și

MONDOPULS GRUP

Cercetarea, studierea și evaluarea fenomenelor de inundații în zona I pe râul Topolog, localitățile Sălătrucul, Suici, Cepari, Tgveni, Ciofrangeni, Poienari (temă finanțată în anul 2002).

Cercetarea, studierea și evaluarea fenomenelor de alunecare de teren în zona I cuprinsă între râul Topolog și râul Argeș, localitățile Ciocănești, Cepari, Tgveni, Ciofrangeni, Băiculești (temă finanțată în anul 2002).

ASE

Proiectarea și realizarea de întreprinderi virtuale destinate producției de confecții VIRTCONF

și

INFOSIT

Cercetări, dezvoltări și experimentări practice pentru realizarea unor întreprinderi virtuale

NEMIRA

Cercetare de realitate virtuală cu aplicații în protejarea patrimoniului cultural

și

ICI în colaborare cu U. Valahia Târgoviște
Realizarea de noi colecții virtuale cu orașul istoric Târgoviște

ICI
Realizare de noi colecții virtuale: Muzeul Nicolae Grigorescu din orașul Câmpina

ICI
Restaurarea virtuală a obiectivelor culturale

ASE

Cercetări privind managementul programelor de cercetare - dezvoltare în vederea creării condițiilor de participare activă a României la Programul cadru VI al UE

și

INID

Studiu cu privire la participarea României la programul cadru V pentru participarea României la programul cadru VI

INCUP Ploiești

Cercetări privind metode de separare a fracțiilor petroliere din apă prin procedee dinamice

INTEL

Cercetări Geofizice (Geelectrice) privind conturarea zonelor infestate cu produse petroliere și apă sărată.

și

- **S-au finanțat strategii sau activități de bază ale entităților care le execută sau ale administrației publice centrale.**

Unitatea	Tema
1. INFOSIT	Elaborarea și implementarea unui sistem de indicatori și a sistemului informatic suport pentru cuantificarea efectelor sociale și economice ale inovării și transferului tehnologic.
2. ASR	- Definirea poziției României în contextul ONU; - Cercetări privind obținerea informației de umiditate și suprafețe de ape din date de teledetecție satelitară.
3. ASE	- Cercetări privind adaptarea acquisului comunitar în materie de dezvoltare regională; - Cercetări privind managementul programelor de cercetare - dezvoltare în vederea creării condițiilor de participare activă a României la Programul cadru VI al UE; - Managementul calității datelor pentru calculul impozitului pe venitul global;
4. INID	Armonizarea legislației române cu dreptul comunitar. - Studiu cu privire la participarea României la programul cadru V pentru participarea României la programul cadru VI; - Strategia actualizată de reforme instituțională în România pe nivele strategice; - Analiza diagnostic a unității de cercetare - dezvoltare;
5. PROCEMA	Strategie pentru integrarea rapidă a industriei materialelor de construcții, sticlei și ceramicii fine în U.E.
6. INCD pentru Turism	Studiu de oportunitate privind managementul turistic al unui masiv montan din România.
7. ICSDMPS	Sistem de evaluare a impactului legii veniturii minim garantat asupra reducerii sărăciei extreme în România.
8. Muzeul Satului	Protejarea patrimoniului etnografic românesc.
9. ECO Montan 2000	Impactul acțiunilor de igienizare în vederea reducerii efectelor negative ale turismului asupra mediului în Valea Vâlsanului.
10. COMOTI	Centrală termică de 2,2 MWh pentru asigurarea energiei termice în orașul Buftea.

- ◆ Finanțarea temelor de cercetare-dezvoltare și inovare;
- ◆ Verificare și control;
- ◆ Monitorizare;
- ◆ Evaluare finală.

○ la încheierea contractelor **se impunea o fundamentare profundată a cheltuielilor** cuprinse întocmindu-se dehive estimative pe articole de calculație și elemente de cheltuieli;

○ decontarea cheltuielilor prin acceptarea globală, pe total valoare cuprinsă în fișele postcalcul a influențat negativ folosirea în condiții de economicitate a resurselor alocate;

○ dacă pe total activitate de cercetare contabilitatea financiară oferă informații privind utilizarea resurselor în ceea ce privește sumele alocate, contabilitatea de gestiune nu oferă pârghiile pentru pronunțarea asupra utilizării eficiente, economice și eficace a resurselor umane, materiale și financiare.

● Din evaluarea datelor sintetice, cât și din analiza rapoartelor de evaluare al stadiului de realizare al programului (1996-2001) se desprind următoarele aspecte:

○ caracterul complex și interdisciplinar al domeniilor abordate de comisiile de specialitate, au făcut ca acesta să susțină activități de cercetare dezvoltare care nu se identifică strict cu specialitatea comisiei, iar sursele financiare alocate pe comisii nu se identifică cu cele pe domenii;

○ evaluarea stadiului rezultatului de cercetare-dezvoltare ar fi trebuit să dea toate informațiile în vederea pregătirii transferului tehnologic sau negocierii transferului și o imagine comparativă a rezultatelor cercetării-dezvoltării cu nivelul și performanțele existente pe plan național/internațional;

○ nu au fost prevăzute, în cadrul temelor, etape, destinate transferului tehnologic;

○ în raportul de evaluare pentru anul 1996 s-au prezentat rezultatele obținute în decurs de trei ani, respectiv 1994, 1995 și 1996. Rapoartele de evaluare al stadiului de realizare al programului pe anii 1996-2001 cuprind date din rapoartele comisiilor de specialitate care la randul lor sunt realizate pe baza rapoartelor de autoevaluare prezentate de entitățile care au contractat teme de cercetare.

● Entitatea întocmește raport de autoevaluare pentru toate temele de cercetare contractate, raport pe care îl transmite unei singure comisii, respectiv comisiei care i-a încredințat mai multe teme și care teme au valoarea cea mai mare. Acest aspect duce la prezentarea de către comisii a unor date eronate în rapoartele lor deoarece se întâmplă ca rezultatele obținute pe teme acceptate de o comisie să fie prezentate și raportate altei comisii, ori să nu fie raportate.

● Alte deficiențe semnalate în derularea Programului ORIZONT 2000:

○ necorelarea duratei de realizare a temelor de cercetare cu sursele de finanțare și cu strategia pe termen mediu și lung a activității de cercetare;

○ existența unui sistem rigid de gestionare a fondurilor bugetare pe temele de cercetare;

○ nedefinirea concretă a temelor prioritare ale cercetării;

○ finanțarea temelor de cercetare pe faze de execuție, pe ani financiari ai unității contractante fără a se urmări finalizarea temei de cercetare a condus la apariția situațiilor de întrerupere a finanțării anumitor teme de cercetare, acestea nemaifiind contractate dar nici sistate. Costurile și beneficiile multora din aceste teme sunt intangibile și greu de cuantificat;

○ „faza de execuție” se confundă cu perioada de plată; în practică „faza de execuție” este modul prin care se asigură o finanțare continuă a unităților executante și ca atare fazele au fost planificate în acest scop;

○ alocarea de resurse financiare cu preponderența spre cercetarea fundamentală poate reprezenta în timp o pierdere, deoarece rezultatele obiectivelor finalizate dar nevalorificate se pot aprecia ca fiind

neperformante pe termen mediu și lung, din punct de vedere al recuperării investițiilor, al competitivității, al calității și performanței.

- Criteriile de evaluare pentru atribuirea spre execuție a temelor au fost generale și necumulative, lăsând posibilități de interpretare comisiilor de specialitate în stabilirea ponderii fiecărui criteriu.

- Membrii comisiilor de specialitate care au efectuat evaluarea temelor sunt angajați ai institutelor de cercetare care au executat teme de cercetare, ceea ce conduce la subiectivitate în atribuirea spre finanțare a temelor.

- Nu întotdeauna agenții economici care au primit finanțare pe Programul ORIZONT 2000 au avut în obiectul de activitate și activitate de cercetare.

- **Sistemul de finanțare al Programului ORIZONT 2000 nu a stimulat cercetarea performantă, ci a fost un mod de finanțare a institutelor de cercetare.** Temele finanțate au reprezentat în general cercetare fundamentală (studii, referate, lucrări, documentații; pe eșantion aproximativ 70%) și mai puțin cercetare aplicativă.

- **Prin Programul ORIZONT 2000 s-au finanțat mascat diverși agenți economici prin acceptarea la realizarea temelor a colaboratorilor persoane juridice, fără o fundamentare a necesității acestei colaborări .**

- **Valoarea executării unor teme de cercetare a fost supradimensionată prin fișele postcalcul prezentate de entități la decontare fără fundamentarea cheltuielilor, în realitate costurile fiind mai mici.**

- **La opt luni de la finalizarea Programului ORIZONT 2000 Ministerul Educației și Cercetării nu dispune de o bază de date informatizată care să cuprindă rezultatele obținute de-a lungul celor șapte ani de cercetare pe acest program, bază de date la care potențialii utilizatori ar putea apela pentru informare, documentare și aplicare în producție. Totodată, existența unei astfel de baze de date ar elimina posibilitatea finanțării de mai multe ori a aceluiași teme.**

- De asemenea, s-a constatat că **temele de cercetare, cu desfășurare pe faze, s-au decontat la valorile din contractele de finanțare, pentru fiecare temă de cercetare, suma din fișa postcalcul fiind egală cu suma din fișa antecalcul, întocmită la încheierea contractelor de finanțare. Stabilirea prin estimare a cheltuielilor din fișa postcalcul, a condus la imposibilitatea cunoașterii costurilor efective, pe fiecare temă de cercetare, unitatea urmărind numai încadrarea în valorile de decontat prevăzute în contractele de finanțare.**

- **S-au finanțat teme de cercetare ale căror rezultate nu pot fi identificate și valorificate, deoarece nu sunt înregistrate la minister și protejate conform reglementărilor legale de către entitate.**

5.2. Propuneri

Propuneri pentru îmbunătățirea activității de cercetare - dezvoltare și de derulare a programelor de cercetare - dezvoltare:

➤ inventarierea rezultatelor obținute pe Programul ORIZONT 2000 și înregistrarea lor într-un **registru unic** în vederea valorificării rezultatelor cercetării;

➤ înregistrarea rezultatelor cercetării în contabilitatea entităților la valoarea simbolică de 1 leu, conform reglementărilor legale;

➤ realizarea unei baze de date informatizate cu temele de cercetare întrerupte temporar sau sistate care să cuprindă sumele finanțate până la întrerupere/sistare, motivul sistării, alte informații despre acestea;

➤ diseminarea de informații pentru produse, tehnologii, proiecte, brevete, documentații, studii, etc. realizate în cadrul Programului ORIZONT 2000;

➤ perfecționarea managementului proiectelor de cercetare dezvoltare pentru Programul NUCLEU care se desfășoară în prezent și în special a modului de justificare a cheltuielilor efectuate pentru realizarea temelor de cercetare - dezvoltare;

➤ consultarea și dezbateră cu toți factorii interesați (autorități guvernamentale, comunitate științifică, parteneri industriali și din alte ramuri ale economiei, potențiali beneficiari și investitori) asupra deciziilor în privința stabilirii priorităților, a formulărilor strategiei de viitor în activitatea de cercetare;

➤ stabilirea unui număr restrâns de obiective prioritare lansate în regim top - down (de comandă de stat) pe baza analizei cererii de cercetare - dezvoltare generate de mediul economic și social;

➤ o corelare a obiectivelor prioritare cu resursele financiare alocate cercetării și cu orientarea temelor de cercetare către produse competitive de înalt nivel tehnic;

➤ elaborarea și implementarea unui sistem de indicatori care să evidențieze activitatea de inovare și transfer tehnologic la nivel național și evidențiere a posibilităților privind crearea și dezvoltarea unui sistem național de transfer tehnologic, concomitent cu identificarea surselor agenților economici utilizatori ai tehnologiilor; se impune cuantificarea și monitorizarea a tot „ceea ce se transferă”; și a sistemului informatic suport pentru cuantificarea efectelor economice și sociale;

➤ orientarea spre tematici prioritare de interes general, relevante la nivel național cu caracter multi și interdisciplinar cu rezultate previzibile pe termen mediu sau lung;

➤ definirea parametrilor caracteristici pentru evaluarea eficienței economico-sociale a inovării și transferului tehnologic;

➤ elaborarea tehnicilor și metodelor de evaluare a efectelor economico-sociale;

➤ principiul de bază al finanțării să fie dependența de rezultate; alocarea resurselor să se facă pe criterii științifice de fond, respectiv criterii de valoare;

➤ **decontarea cheltuielilor** de entități pentru realizare temelor/proiectelor de cercetare să se facă pe bază de **raport financiar** care să cuprindă fundamentarea cheltuielilor și prin prezentarea în original a documentelor justificative de cheltuieli (conform Legii nr.82/1991), și nu pe bază de fișă postcalcul, pentru toate fondurile alocate cercetării (Planul Național de Cercetare Dezvoltare, Programul NUCLEU, Granturi, RNC, altele);

➤ **aplicarea și respectarea cadrului legal pentru protejarea rezultatelor cercetării privind brevetele de invenție, protecția desenelor și modelelor industriale, drepturi de autor și drepturi conexe;**

➤ obligativitatea Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului de a transmite Curții de Conturi și Ministerului de Finanțe situații cu entitățile care au primit finanțare pe programele derulate de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, pentru verificare;